

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frittal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzandók.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
helyettes szerkesztő: **Szabó Sámuel.**

Tartalom: A párisi közkiállításról. — Figyelmeztetésül! — A bel- és külföld méhészeihez. — A szolnok-dobokamegyei gazd. egyesület köréből. — Besztercei kiállítás. — Phytopus vitis (szőlő-atka). — A csemeték ápolása. Gábor József. — A hordók kénezéséről. Rösler Károly. — A mezőhegyesi szarvasmarha-faj, Hunyadmegyében. Kún István. — A földi eper. K. L. — A mezei egerek sikeres pusztítása. — Az erdészeti államvizgákról. — Hazai kelméből öltözködő társaság Besztercén. — A szerszámfák megrepedése ellen. — A phylloxera vándorlása. — Kolombácsi legyek. — Vidéki gazd. tudósítások: Szathmár- és Szilágymegyéből, Ó-Radnáról, Tórczkáról és Kolozsvárról. — Piaci árak. — Hirdetések.

A párisi közkiállításról.

T. Gamauf Vilmos barátunk által ígért nagy érdekű gazdasági közleményeket, nem sokára megfoglaljuk kezdeni. —

Figyelmeztetésül!

A t. cz. gazdaközönség figyelmét ismételve felhívjuk, hogy a vetőmagul ajánlt **Pignoletto-törökbuzából** még jelentékeny mennyiségű van itt Kolozsvárt raktárba elhelyezve. Egy tekintélyes helybeli magkereskedő ezen fajt mult évben, **junius közepe után** vetette el Kolozsvárt s teljesen jól megért.

Tudomásunk van róla, hogy a májusi szárazság (s néhol a mag minősége) miatt, gazdáink elvetett törökbuzái többfelé nem keltek ki. Ilyenek számára, mint czélszerű koránérőfajt ajánljuk a Pignolettot. —

A bel- és külföld méhészeihez.

A gyertyamosi vándorgyűlés határozatánál fogva, ez évi méhészeti összejevetel **junius 2, 3, 5-én Gyarmathán** fog tartatni. Megörvendoztetve ezen kitüntetés által, mint a rendező bizottságnak elnöke, Gyarmatha község nevében te-

szem a meghívásokat és kérem a tisztelt méhészeket, a tárgy, érdemlegességénél fogva, minél számosabban megjeleni és méhészet iránybani közreműködésök által, ezen gazdasági ágazatnak fontosságát bizonyítani. Nyílt karokkal fogjuk kedves vendégeinket fogadni és érvényre juttatni azon vendégszeretetet, mely szép hazánkat jellemzi. A bejelentéseket kérem mielőbb hozzám küldeni. Br. **Ambrózy Béla, Gyarmatha (Temes megye).**

Értesítés

a szolnok-dobokamegyei gazd. egyesület köréből.

A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya értesíti a gazdaközönséget, hogy a bizományi üzlet vezetésével u. m. minden gabnaneműek eladása, gazdasági eszközök és gépek bevásárlásával **Bovánkovic Gyula** egyleti új titkárt — kinek irodája **Deésen** a zálog-kölcsön-intézet helyiségében létezik — megbizta. Kapcsolatban ezzel, felkéri az igen tisztelt megbizókat, hogy az elárusítandó gabna nemekből 2—2 liternyit mintaképpen hozzá mindenkor beküldeni sziveskedjenek. Gazdasági eszközökre nézve, a legelső gyári házakkal levén összköttetésben, a megbizásoknak mind jutányosság, mind jó minőség tekintetében a legméltányosabban fog megfelelni. A fennirt ügynökség egyúttal tudomására hozza a juhtartó gazdaközönségnek, miszerint magát több gyapjukereskedővel érintkezésben tévén, a juhtartó gazdaközönség gyapju készletének előnyös elárusítását készséggel közvetíti.

Az alapszabályok értelmében az egyesületnek feladatához tartozván az évenkénti kiállítás rendezése. Ennek e folyó év őszén leendő létesítése tekintetéből **Roth Pál** elnöklete alatt, **Kovács Samu, Voith János, gr. Bethlen Béla, Boros József, Szombatfalvi Győző** azon utasítással bizattak meg, hogy arról egy tervezetet készítsenek, melyet e folyó év **junius 8-ig** az elnökséghez beadva s az a választmány letárgyalása után, a tartandó közgyűlés eleibe terjesztessék. (Szol.-Dob.)

Besztercezi kiállítás.

Beszterce városában 1878 őszén october hó 6, 7 és 8-kán gazdasági és iparkiállítás fog tartatni, mely a bányászat erdészet, földmivelés és a hazai ipar minden ágára ki fog terjeszkedni. Kiállíthat minden beszterce-naszódmegyei lakós, továbbá azon más megyék községeknek lakói, melyekben az erdélyi szász gazdasági főegyletnek tagjai laknak. Idegen cikkek közül csupán a gazdasági és kézműi szerszámok és gépek, valamint a gazdasági és ipari szakoktatáshoz tartozó taneszközök tarthatnak igényt díjazásra. (Bl. f. H.)

Phytoptus vitis (szőlő-atka).

A közelebbi napokban két levelet vettünk s több rendbeli küldeményt; beteg szőlő-levelek küldettek be hozzánk, melyek mind ugyanazon egy betegség által voltak megtámadva.

Alább közöljük a fennebb említett két jelentést s Dr. Entz Géza m. kir. egyetemi tanár és Dr. Szaniszló Albert kolozs-monostori gazd. intézeti tanár uraknak szakértő véleményeket. A t. tanár urak fogadják nagybecsű szíveségükért köszönetünket s a közönség részéről a megérdemelt méltányoló elismerést!

S z e r k.

T. gazdasági egyleti választmány! Nagy-Enyeden kertemben levő 15 évesnek mondható néhány régi tő szőlő levelein tavaly egyes pontok mutatkoztak, de annyira, mint idén ellepve nem voltak. Idén kerti utam két oldalán végig minden tőt, összesen 45, ellepett e szőlő betegség.

Többekkel közöltem, meghatározni nem tudták, küldöttem néhány ily levelet előbb is be a t. gazd. egyl. választmányához juttatás végett, most többet fogok ide különbözőleg fejlődött állapotban. Kérem szakértőkkel megvizsgáltatni s az eredményt vélem akár magán levélben Nagy-Enyedre, akár az egylet gazdasági közlönye útján tudatni.

Kolozsvártt, 1878. máj. 18.

Tisztelettel lévén,
Török Antal.

Tisztelt szerkesztőség! Folyó évi májushava 14-én érkezvén Küküllőmellékéről Szászvevesszösről ifj. Bedőházi János Kolozsvárra, elmondá nekem, mikép a nevezett helyiségben, a szőlőleveleket egy eddig ismeretlen veszély támadta meg, mely a levélnek felső lapján fekete domborodásban, alsó lapján homorú mélyedésben tüdőszin veres, szőrös mohosságban mutatkozik.

Folyó évi májushó 16-án n.-enyedi birtokos Török Antal barátom látogatott meg, ki az előbb irt szőlőlevélbetegséget említette, pár levelet példányképen hozott is (miket ide melléklek). Eddig ismeretlen lévén ezen szőlőlevél-nyavalya, tudni akartam, ha vajon nálunk létezik-e? kimentem a Kőmálnevű szőlőhegybe s előbb is a Kővári László ur szőlőit érve, vizsgálni kezdettem s csakhamar találtam megtámadott leveleket, sőt egész szőlőtőt; tovább vizsgálva úgy találtam, hogy az érintett nyavalya szorványosan az egész hegyben el van terjedve, az alytól fel a tetőig, leginkább a hazai kövérszőlőn. Vizsgáló-

dásom folytán azon tapasztalásra bukkantam, hogy a legfiatalabb kihajtás már egészen infocialva nőtt ki s így azon kérdés merül fel, vajon a kihajtás után áll elé a nyavalya, vagy a tőről származva terjed (mindezekből példányokat melléklek).

Közreműködésemet a további kutatásokra szívesen ajánlom, levén

Kolozsvártt, 1878. majus 17-én.

Tisztelettel,
Csulak Dániel.

Becses felszólítása következtében ezennel van szerencsém tudatni, miszerint göröcsői vizsgálat útján meggyőződtem, hogy a kolozsvári szőlőkben a leveleken ez évben igen nagy számmal előforduló sajátságos, a levelek felső lapján kiemelkedő, az alsón mélyedett s fehéres vagy rózsaszínű szőrökkel fedett kinövések, melyek a nép előtt „ragya“ elnevezés alatt ismeretesek, egy parányi, szabad szemmel nem látható atka (Phytoptus vitis, Laudois) szurása által okoztatnak. Egyelőre azt akarom csak még megjegyezni, miszerint ezen atkáknak ez évi szaporodása úgy látszik már be van fejezve s a pusztítás valószínűleg ez évben már véget ért; minden esetre szükséges leendő azonban a szőlős gazdákat arra figyelmeztetni, hogy az összezsugorodó „ragyás“ leveleket, melyeken a kinövések szőrei közt rejlenek az atka parányi petéi, összegyűjtsék s elégessék.

Kolozsvártt, 1878. májuk 21-én.

Dr. Entz Géza,
m. kir. egyet. ny. r. tanár.

Szőlőink betegsége.

Sajátságos betegség lépett fel a szőlőn Kolozsvártt, mely úgy látszik az erdélyi részekben meglehetősen kiterjedéssel bír, miután már több helyről érkezett e tekintetben értesítés. A szőlősgazdák némelyike azt mondja, hogy ez még sohasem fordult elő; míg mások állítják, hogy ők ezt gyermekkoruk óta ismerik. Alkalmasint az utóbbiaknak van inkább igazuk; mert e betegség nem új s valószínűleg hazánkban is többször fordult az már elő s talán épen minden évben is találhatnánk belőle egy keveset. Most azonban igen szembeötlően lépett az fel és mint a gazdasági egylet útján értesültem, sokan foglalkoznak a baj okával és jelentőségével. Én két helyről kaptam küldeményt e beteges szőlőkről s ezenkívül a kolozs-monostori gazd. tanintézet szőlőjében is bőven van alkalmam ilyeneket találni.

A betegség jelenségei a leveleken láthatók. Ugyanis a szőlőlevél alsó felületén találunk egyes hemélyedt helyeket, melyek fehér vagy rózsaszínű szősszel vannak fedve; e helyeknek megfelelőleg a felső felületen kidomborodások észlelhetők, melyek vagy rendes zöldszínűek, vagy barnaveresek, vagy feketék. Később ezen elváltozott helyek összefolynak, s ilyenkor a megfelelő helyek felyül többnyire feketék, alól pedig mindig rózsaszínűek; sőt kaphatók egyes olyan példányok is, melyeknek alsófelülete az említett rózsaszínű szősszel egész kiterjedésében be van vonva.

Ha ezen szőlőbetegség okait és lényegét keressük; mindenesetre legelőször, ha nem is oidiumra, de mégis valami gombára gondolunk; míg ha az említett szösz göröcső alatt vizsgáljuk, azonnal meggyőződhetünk, hogy az nem gombafonalakból, hanem elváltozott s fonalakká nyult növényi sejtekből áll, mely a levél szövetéből képződött. Az ok tehát mástermészetű, mert ezen gombának gondolt szösz csak következménye a betegségnek.

A leírt szabad szemmel látható jelenségek legjobban és teljesen megegyeznek egy picziny atka által előidéztetni szokott betegség tüneteivel. E picziny atka neve *Phytoptus vitis*, s erről az u. n. gazdasági állattanokban is van egy pár sorral említést téve. Hogy azonban a jelen esetben teljes biztossággal állithassuk, hogy ezen bajt csakugyan a *Phytoptus vitis* okozza; ahhoz okvetlen szükséges, hogy ezen atkát s ennek petéit az említett szöszben meg is találjuk. Ennek felkeresése igen sok fáradsággal jár; részint azért, mert ezen atka igen kicsiny, nevezetesen a nőstény, mely mindig nagyobb a hímnél, mintegy 0,13 mm. hosszú, 0,35 mm. széles; részint pedig azért, mert az állat külseje olyan, hogy ha hűgölve kerül szemünk elé, egyelőre alig mernők ráfogni, hogy állattal van dolgunk; részint végre a jelen esetben még azért is, mert egyáltalában igen kevés számmal mutatkoznak a leveleken. Petékre csakhamar akadtam, de ezeknek a *Phytoptus vitis* petéivel való azonosságát egyelőre határozottsággal fel nem vehettem; míg végre május 21-én találtam meg először ezen atkát és pedig a legelső példány épen egy petéssel terhelt élő nőstény volt, melyet több e tekintetben érdeklődőknek be is mutattam. Tudomásom szerint Dr. Entz Géza egyetemi tanár urnak sikerült ez atkát Kolozsvárt legelőször megtalálni.

Az általános érdeklődés tárgyát képező szőlőbetegséget tehát a *Phytoptus vitis* nevű atka okozza; melyről részletesebb leírást közelebbi alkalommal fogok közölni.

Dr. Szaniszló Albert.

A csemeték ápolása.

Általában véve, a magról kelt csemeték és az eldugványozott vesszők iskolai gondozásáról csak annyit jegyezzünk meg, hogy szárazabb időben minden 2—3 napban jó erősen megöntöztessenek, mind addig, míg úgy a magoncok, mint a dugványok hajtásai erősebb növéznek nem indulnak, mivel a tavaszi szárító szelek a felső földréteget kiszáritván: öntözés nélkül a már kikelt magoncokból is igen sok, a dugványoknak pedig nagyobb része el szokott száradni. Kivált a fái eper mag még a csirázásnál elszárad, ha az elvetés után 8—10 nap multával mindennap szorgalmasan meg nem locsoltatik.

Továbbá, hogy a földszíne napközben is nagyon kine száradjon s a gyakori öntözésre meg ne eserepedjék, szükséges a mag sorra egy vékony réteg portrágyát hinteni, mit már a magvetésnél is tanácsoltunk.

Az öntözésen kívül a fiatal csemetéket, míg kissé meg erősödnek, egyszer-kétszer kézzel meggyomláljuk; utután pedig kis kapával mind annyiszor megkapáljuk, a hányszor a

begyomosodás megtisztítása és a megkeményedett föld megporhanyítása megkívánja.

Magától értetik, hogy úgy gyomlálásra, mint a kapálásra, az eső utáni idő legalkalmasabb, midőn már a sár kissé felszikkadt.

Az egy éves magoncok ősszel vagy tavasszal az egész táblából mind kiszedetnek és a nemesíthető erősebbek külön választva bevermeltetnek; a gyengébbeket pedig, előbb a karógyökereiket elvágva, más táblába ültetjük, hol még a nemesítés vagy eladás előtt 1—2 évig ápolatnak.

A többi szaporítási módok által előállított csemetéket is részint még nevelő iskolába, részint benemesítve, öjtányiskolába ültetjük át, vagy állandó helyeikre ültetjük ki, vagy pedig eladjuk.

A csemetéknek nevelő iskolába való átültetése így történik: A még iskolában nevelendő csemetéket 40—50 cm. mélyen megforgatott földbe egymástól 80—100 cm. távoli s 25—30 cm. mély árokba kell kiültetni.

A csemeték egymástól való távolsága, valamint a sorok távolsága is attól függ: meddig akarjuk még otthagyni a csemetéket? mert ha p. o. csak 1—2 évig maradnak azon helyen: a soroknak 80 cm. a csemeték egymástól való távolának 15—20 cm. elegendő. Ha pedig a végképeni kiültetésig vagy eladásig 4—6 évig, szándékunk ott hagyni: a sorok legalább 1 meterre, a csemeték pedig 35—40 cm-re tétessenek egymástól.

A mélységre nézve tartsuk meg azt a szabályt, hogy a meddig a földben voltak, most is csak annyira ültessük be őket; vagyis a csemete felső gyökereit csak 3—4 ujjnyira temessük a föld alá, annál is inkább, mivel a megporhanyított föld megtömörülésével úgy is lejjebb fog ereszkedni.

A beültetett csemetéket kézzel megfogva s gyengébb megtaposással szépen megegyengetjük; azután pedig a földszíne felett 2—3 ujjnyira késsel vagy ollóval sorban elvagdadjuk; s ha az ültetés szárazabb időben tétetett, az egész ültetvényt jó erős öntözéssel úgy beiszapoljuk, hogy a gyökerek között minden ürességet a bemosott föld betöltsön.

A csemeték másodszori átültetésénél a karógyökerek vissza vágása azt eredményezi, hogy az ily magoncok mindig gazdagabb rost-gyökérzettel fognak birni, mint az egy helyben hagyottak. Igen természetes, hogy gyorsabban is nőnek és a későbbi átültetéseket is könnyebben kiállják, mint ez utóbbiak.

Az átültetést kora tavasszal is végezhetjük, hanem a tavasszal ültetett csemeték még a nagyobb öntözések daczára is későbbben indulnak meg, mint az ősszel ültetettek, mivel ez utóbbiak már a téli időszak alatt megkezdik az új gyökér fejlesztést; úgy hogy ezek az átültetést, öntözés nélkül is, alig érzik meg; míg az előbbieket nagyobb gondozás mellett is többször szenvednek.

Pikirozás. Szokták némelyek a magoncokat mindjárt kikelés után 3—4 leveles korokban is átültetni (pikirozni). Ezt úgy kell végezni, hogy az apró csemeték vagy az egész táblából kézi ásó segítségével mind ktszedetnek; vagy pedig a sűrűbb sorokból, a ritkítás kedvéért is, csak egy része szedetik ki és a karó gyökereik elcsipkedése után egy jól megásott

földbe zsinor mellett, egymástól 8—10 cm-re dugdosó vagy ültető fa után, mint a zöldség rászák, elültetnek és utána meglocsoltnak.

Ezen eljárás haszna, hogy egy részről a sűrűen kelt magoncok megritkítván, az ott maradtak szabadabban nőhetnek; másrészről a karógyökereitől megcsonkított és átültetett csemetékből mindjárt az első évben már gyökeresebb csemeték válnak; mi kivált a körtemagoncoknál felette szükséges, mivel ezek még az egyszeri átültetés után is hajlandóbbak gyökereiket lefelé bocsátani, úgy hogy ezek 2—3-szori átültetést is megkivánnak a faiskolai nevelésnél, hogy gazdagabb gyökérzetet nevelhessenek.

A pikirozott csemeték csak a mindennapi szorgalmas locsolással menthetőek meg az elszáradástól.

Vermelés. Bevermelésnek nevezzük a csemetéknek, sima vesszőknek és ojtó galyaknak ideiglenesen való földbe ásását, hogy azok az ültetésig vagy eladásig üde állapotban megmaradjanak.

A vermelést legjobb szabadban valamely nem épen vizes vetemény táblába tenni, hol hosszan egy 40—45 cm. mély és ugyan oly széles árkot úgy ásunk, hogy annak egyik oldala rézsutosan fektüdjék. Az elkészített árokba a csemeték vagy vesszők sorban az árok rézsutos oldalárafektetve, fél álló és fél fekvő helyzetbe lerakotnak; úgy azonban, hogy egymásra több rendbeli ne tétessék, mivel a felső réteg akadályozná az alsó réteg közötti hézagok betöltését.

Ha a csemeték berakottak: az árok szélére tett földdel úgy fedetnek be, hogy gyökereik, a sima vesszőknek pedig $\frac{2}{3}$ -ad része 5—6 ujnyi földdel takartassék be.

A bevermelésnél fő dolog, hogy a csemeték vagy vesszők föld alá temetett részei földdel mindenütt érintkezzenek, mivel az üres helyekben a penészgombák csak 10—15 nap alatt is annyira megtámadják a csemetéket, hogy azok későbbi lakadásához, kihajtásához igen kevés, vagy épen semmi reményünk sem lehet.

Gábor József.

A hordók kénezéséről.

E célra használják a kén, (büdöskő) mely a kereskedésekben vagy mint kénvirág, vagy ujnyi vastag rudacsákban fordul elő. Ha a kén meggyújtjuk: kékes lánggal elég és szintelen erős, csipős szagu kénfüst (kéneccsav) lesz belőle. A kénfüst légzésre alkalmatlan s égő testek kialusznak benne, mely tulajdonságát, felhasználják a kémények kigyulásakor, mikor is a lángot meggyújtott kén füstjével szokták elfojtani.

Valahányszor zárt helyben (például hordókban) kénfüstöt, az mindég egyesülni fog a levegő élenyével kéneccsavvá.

Hordók kénezésére a kereskedésekben előforduló kén-szeleteket használják; ezek következőleg készülnek: 20 cm. hosszú és 4 cm. vastagságu vászondarabokat olvasztott kénbe mártanak, ez a vászonra tapad és kihülés után készen van a kénezésre használható anyag.

A kénfüstöt (kéneccsavat) a víz magába szokta venni; hideg víz többet képes felvenni s így nedves hordó többet szív fel; még nagyobb mértékben történik ez boros hordóban.

Ha egy kénezett hordóból a dugót és drótot kivesszük azon célból, hogy a visszamaradt vásznat eltávolítsuk: a külső körlég gyorsan tódul a hordó belsejébe, mi onnét ered, hogy a kén elégs alkalmával a levegő egy részét lekötötte, mely hiányt a körlég mohón pótolni igyekszik.

A kéneccsav hatása azon anyagokat, melyek a bornak ártalmára vannak, ilyen főként a hordóban lehető penész, megsemmisíti.

Az erjedést gátolja, ugyannyira, hogy egy erjedő folyadékba öntve, az erjedés azonnal megszűnik.

Midőn későbbi használatra egy hordót kénezünk, a kénfüst a penészképződést akadályozza és a hordót megromlástól óvja. Ha bort akarunk hetek vagy hónapok mulva egy ily hordóba fejteni, nincs egyéb teendőnk, mint azt hideg vízzel kimosni. Néha megtörténik, hogy lehuzás után a kimosott s üresen állott hordóban a készletek nem égnek el; ily esetben a csaplyukba fuvót helyezünk, a rosz levegőt kiüzzük és csak azután kénezük a hordót. Ebből az következik, hogy lehuzás után nem szabad kimosott hordónkat sokáig nyitva tartani, hanem kimosás után azonnal a vizet belőle kitorölgetjük és azonnal kénezük.

Vannak esetek, midőn boraink ujra erjednek, ezt is meg lehet kénezéssel akadályozni. Azonban erősen nem szabad ezt tennünk, különben sokáig lesz a bor kénszagu és izü. Ha fiatal borba nagyobb mennyiségü kéneccsavat teszünk, huzamos időre elveszti erjedő képességét; mint mondani szokás „a bor megnémul.“

Ezek volnának az általános tudni valók; lássuk még néhány sorban a hordók kénezésének gyakorlatát.

Kétféle horoggal ellátott dugó van alkalmazásban; egyiken átmege a drót; a másiknak csak alsó, hordóba eső részére van a drót megerősítve. Az első kisebb hordóknál alkalmazható, mert tetszés szerint lejjebb vagy feljebb huzhatjuk a horogot. Kénezéskor a hordó nagyságához mért mennyiségü szeletet aggatunk a horogba és meggyújtva a hordóba illesztjük, oly formán, hogy lehetőleg középre essenek. Ekkor a dugót beverjük, ezáltal a körléget elzárjuk; miután elégett a kén, vigyázva távolítandó el a dugó, nehogy a vászon hamva a hordóban maradjon és a bornak ártalmára legyen; bármily vigyázat mellett is azonban gyakran marad vissza hamu, mert a külső lég erővel tódul a hordó belsejébe. Egy ujabb jobb szerkezetü kénező dugónál a horog végére egy ályuggatott cserép tégely van alkalmazva, ebbe helyezik a kén; elégs alkalmával a kéneccsav a lyukakon keresztül hatól, a vászon pedig a tégelyben marad.

Végre némelyek a papírt használják a vászon helyett kénezésre; ez azonban nem mondható célszerűnek, mert a papír hamva elégs után, csaknem mindig a hordóban marad.

Rösler Károly.

Mezőhegyesi szarvasmarhafajta Hunyadmegyében.

Erdély, mint két gazdag magtermő ország között fekvő rész, gabnáját maholnap nem fogja haszonnal piacra vihetni. A gazdaközönségnek gondot ad, hogy mihez fogjon, különö-

sen azért, mert határozott irányt még nem tűzhetett senki maga elébe és mert azon terménye, mely hivatva van egykor főjövedelmét képezni az országnak: a bor, még nem tört magának elég utat a külföld piacza felé s nem is fog addig törhetni, míg a fajok felett, melyek a külföld izlése és igénye szerint termelendő bort fogják adni, általános megállapodás nem jön létre s főleg míg a borok kezelése országszerte oly hiányos marad a milyen most. Ahoz pedig hosszas idő szükséges.

A gazdák nagy része a marhaterenyésztésben véli föllelhetni a leszorított magtermelés által okvetlen beállandó jövedelem apadásnak pótszerét és ez irányban már több megye igen helyes intézkedéseket is tett.

Mint minden átmenet, minden ujitás, úgy a marhaterenyésztés javítása is sok nehézségbe ütközik. Valamint a szőlőültetéseknél egyik eme, másik ama fajnak adott előnyt, úgy a marhaterenyésztésnél is egyik egy, másik más fajtának kezdett tenyésztéséhez.

Nem akarok abba bocsátkozni, hogy melyik fajta lenne Erdélyben általánosan ajánlandó, azt szakavatottabb tollra, tapasztaltabb gazdára bízom s csakis egy speczialis kísérletre vonatkozó tapasztalatomat szándékozom közzé tenni.

Az 1877-ik évi őszi árverésen Mezőhegyesről 4 drb tehenet és egy bikát hoztam; pár héttel később Makray Aladár urtól, kinek atyja több darab marhát hozott volt onnan be, átvettem még 8 drb tehenet és egy bikát.

A Mezőhegyesen vett tehenek mind a gr. Almásy-féle fajból valók voltak, a bika gr. Csáky és gr. Almásy törzsből való keresztezés. A Makray urtól átvettekről biztos jegyzéket nem kaptam ugyan, de hozzávetőleg megítélve volt 3 Csáky-féle, 5 Almásy-féle, a bika pedig határozottan Csáky-féle. A borjak, melyek a Makray urtól átvett tehenek alatt voltak, nem sok reményt ígértek, de azt hittem, hogy jobb gondozás után a jövő nemzedék jobb lesz. Azonban nemcsak abban, de a tehenekben magokban is csalódtam.

Kezdetben sem a hereszénát nem akarták enni, sem a réti füvet, sem a réti szénát és inkább nyultak a kóréhoz vagy buzaszalmához, mint a szénához. Tél folytán nagyon elsoványodtak, a borjak nem nőttek, ezt különösen azon résznél tapasztaltam, melyet Makray urtól vettem át. Ennek azonban volt egy más oka: a métely. Az átvett 8 darab tehénből 4 hullott el mételyben, 2 darabot eladtam hizóba, mivel mételesnek ítéltam, egy megborjuzott; ezt és még egyet, mely ép, erős és szép volt, megtartottam. Amannak borja gyengén fejlődött, pedig anyjával járt, melyet nem fejttem; emez megvetélt, fejtette ismét a bikát, ismét megvetélt; ekkor megkisértettem egy kisebb hollandi bikával hágatni és újra megvetélt. Az általam egyenesen Mezőhegyesről hozott 4 tehén közül két öregebb tehén gyenge borjakat ellett; egyik elpusztult, jórészt nem állhatván ki a hegyi legelőre való járást; egy fiatal 4-edfű tehén megvetélt. A bikák istállón tartva, abrakot kaptak, a keresztezett bika rosszul hágott s e miatt senki sem kereste; a Csáky-féle (most öt éves) szép, nagy és jó hágó bika.

Látva a rossz eredményt, két fiatal tehén kivételével, mind eladtam a mezőhegyesieket; ezen két tehénnel még foly-

tatom a kísérletet. Az idevaló tehenek és a mezőhegyesi bikától esett borjak többet ígérnek, ezek vidámabbak és erőteljesebben fejlődnek.

Ebből és még egy esetből, melyről tudomásom van és mely Székelyudvarhely mellett szintén a mezőhegyesi marhafaj hátrányára ütött ki, mennyiben ott sem honosultak meg könnyen: azon következtetést vonom, hogy a mezőhegyesi marha, mely ide behozva, minden tekintetben rosszabb viszonyok közé kerül, okvetlen visszaesik vagy elpusztul. Czélszerűnek tartom tehát megmaradni az erdélyi anyák mellett s ezeknek válogatott egyénei számára mezőhegyesi bikát használni, melyekre kellő gondot fordítva, jó ivadékot várhatunk.

Ha csekélyebb gondozáshoz szokott és füvel és éghajlattal megbarátkozott hazai teheneink és ezeknek a keresztezésből származó ivadécai jobb gondozásban fognak részesülni: ezek is tökélyesbülnek és a keresztezés vagyis apák általi nemesítésnek kitartó folytatása által elérhetőnek vélem, hogy ide való marhafajunk a mezőhegyesinek szépségben és nagyságban nem sokat fog engedni, tartósságban pedig felül fogja mulni.

Főnnebbi, a „Gazd. Lapok“-ból átvett cikket, nevezett lap szerkesztője, következő megjegyzésével kíséri:

Teljesen egyetértünk t. erdélyi gazdatársunk azon nézetével, hogy sokkal czélszerűbb az erdélyi tehenekre mezőhegyesi bikát bocsátani, mint tiszta mezőhegyesi fajta gulyával tenni Erdélyben honosítási kísérletet. A mezőhegyesi marha ugyanis „par excellence“ lapály-fajta, melynek változatlan meghonosítása hegyi vidéken alig fog sikerülni; de a mezőhegyesi bikák alkalmazása hegyes vidéken is sok előnyt ígér. Azért tehát főleg jó mezőhegyesi bikák megszerzésére kellene az erdélyi szarvasmarhaterenyésztőknek törekedni. Örömmel haljuk különben, hogy több erdélyi község jegyeztette elő magát ez évben is a Mezőhegyesen rendelkezésre álló bikákra.

Kún István.

Földi eper (szamóca).

Mily terjedt és fontos üzleteket csinálnak evvel a terménnyel Amerikában, kiviláglik a következő adatokból: a new-yorki vásárra egyetlen egy napon 750 ezer liter földi epret vittek s el is adták. Egy szállító gőzös csupán Norfolkból 300 ezer litert hozott; 75 ezer liter pedig egyellen egy termelőtől érkezett. Ennek a termelőnek 200 hold földi epre van s 1000 embert foglalkoztat a szedésével. A szállítási díj 2000 forintjába került, a tiszta nyereség 10,000 forintot tett. Egy liter ára 15—25 krajczár volt. A fennebbi adatok mutatják, mily előnyös lenne a földi eper nagyban mivelése minálunk is; eddig azonban még a nagyobb városok piaczaiban is rendszeresen csak gyengén szokott képviselve lenni a szamóca. Az erdélyi gazd. egyes kertészeti szakosztálya úgy tudjuk, hogy most tavasszal a Kolozsvárt és közel vidékén található eperfajok ismertetésére is kifogja terjeszteni figyelmét s vidéki küldeményeket és értesítéseket is köszönettel fogad. K. L.

A mezei egerek sikeres pusztítása.

Egy alkalommal, Csehországban hallottam egy nagy czukorgyárostól, Prága közelében, a panaszt, hogy egész löhéres-földjét (500 hektar) ki kellett szántania, mivel a mezei egerek egészen megették. Minden lehető szert megpróbált, de seemmi sem használt és ámbár csekély területen 40,000 darabot üttetett agyon, mégsem apadtak. Ugyanakkor egy más nagy birtokos beszélt, hogy ő sem boldogult az egerekkel, míg a következő szert nem alkalmazta:

Rövid, mintegy 10—15 centim. hosszúra metszett szalma kővéket mártott egyik végökkel phosphor-pépbe,*) 25—30 ember ment ezzel a megtámadott mezőn keresztül, szorosán egymás mellett lépdelve s a megmérgezett szalmaszálakat az egerek lyukaiba dugdosta, úgy, hogy a szél azokat el ne fújhasssa. Az eredmény várakozáson felül kedvező volt s csak néhány varju, csóka és macska pusztult el, melyek a megmérgezett döglött egereket ették. (W. L. Z.)

Az erdészeti államvizsgákról.

Az erdészeti államvizsgák ügyében a közgazdászati minister tudomásul adja, hogy e vizsga letételére engedélyt adnak, 1. ki fedetlen erkölcsű, 2. ki a főgymnasium vagy főreáltanoda megfelelő elvégzését érettségi bizonyítvánnyal igazolja. 3. ki a selmeczi kir. erdőakademián a rendes hallgatók számára előirt összes tantárgyából akár mint magán jelentkező, az ott szabályszerű vizsgákat letette, vagy valamely külföldi, a selmeczi kir. erdőakademiával egyenlő rangú, erdészeti felsőbb tanintézetben a selmeczi kir. erdőakadémia rendes hallgatói számára előirt tantárgyából vizsgát tett. 4. ki az erdőakadémiai rendes tanfolyam tantárgyaiból teljesített akadémiai vagy felsőbb tanintézeti vizsgák után legalább két évig és megszakítás nélkül rendszeresen kezelt erdőgazdaságoknál erdészeti gyakorlati szolgálatban állott s ezt hatóságimint szakbeli hiteles bizonyítványokkal igazolja; 5. ki mindazon erdészeti szakdolgozokról, melyeket a két évi vagy esetleg ennél hosszabb időre terjedő gyakorlati szolgálat alatt az erdőgazdaság körében látott és végzett, egy saját nézeteinek nyilvánításával kísért szakbeli leírást ad s azt, hogy az akként történt és általa iratott, előljáró tisztviselője által magán a leíráson igazoltatja. Az erdészeti államvizsgák minden évben Budapesten, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által kitűzendő és a vizsga megtartása előtt legalább hat héttel a „Budapesti Közlöny“ című hivatalos lapban, valamint az „Országos erdészeti egyesület“ szakközlönyében, az „Erdészeti lapok“-ban köztudomásra hozandó helyen és határidőben az őszi hónapokban tartatnak meg. Az erdészeti államvizsga írásban és szóval teendő s célja az, hogy a jelölt bebizonyítsa, miszerint az erdőgazdaság önálló vezetésére szükséges elméleti és gyakorlati képességgel bír. Vizsgálati tárgyat képeznek tehát az erdőgazdasági tudomány összes ágazatai, eméleti és

*) Forróvízben phosphort (gyufafejeket) kell felolvasztani s lisszettel össze keverni, míg híg tészta lesz; kevés czukorport is lehet hozzáfenni, hogy az egerek inkább szeressék. Szerk.

gyakorlati szempontból véve, névszerint pedig — úgy a természetrajzi, mint a matematikai alaptudományokat is beleértve, — a következők: a) erdőmivelés, b) erdőhasználat, c) erdőérték-számítás, d) erdőrendezés, e) erdészeti felmérés, f) erdészeti építkezések és erdészeti gépészet, g) erdővédelem és vadászati kezelés, h) az államerdészeti szolgálat szervezete, hivatali hatáskörök és erdészeti szolgálat szervezés általában, i) erdészeti és vadászati törvények, az erdőgazdaságot illető birtokrendezési, szolgálat megváltási- és adótörvények. —

Hazai kelméből öltözködő társaság Beszterczén.

Főntebbii cím alatt Beszterczén közelebről társaság alakult, mely czélul tűzte ki, hogy a hazai szöveteket (disznódi posztó, vitorlavászon stb.) Beszterczén meghonosítja s öltönyeit hazai kelméből készített. Az egyletnek eddigelé több, mint 50 tagja van s máris tekintélyes megrendeléseket tett, különféle erdélyi szövetekből. A beszterczeieknek, eme utánzásra méltó szép példáját méltónak tartottuk a fölemlítésre. (Bl. f. H.)

A szerszámfa megrepedése ellen.

A nyers fatönkök, feldolgozás előtt, száradás közben gyakran össze-vissza repedeznek. Egy hazai szekérgyárban láttuk, hogy ennek megállítására minő eljárást követnek. A gyár előtt raktározott fatönköket nyáron nagy meleg és napsütéskor kézi fecskendőből időnként vízzel megöntözik. A kész kerékküllöket stb. sütökemenczében jelentékeny melegnek tesz ki, hogy későbbi megrepedés ellen biztosítva legyenek. (Bl. f. H.)

A phylloxera vándorlása.

Arra a kérdésre: hol fog végződni a szőlőtetű elterjedése? úgy látszik, hogy még mind nem felelhetünk; ugyanis a „Journal d' agriculture pratique“ szerint, már Victoria tartomány szőlőskertjeiben is (Ausztráliában!) mutatkozott.

Kolumbácsi legyek.

D.-Bogsán és Resicza környékén a kolumbácsi legyek roppant számban jelentkeztek és iszonyu károkat okoznak, ugyannyira, hogy a lakosok kényszerítve vannak jöszágaikat éjjel legeltetni. Naponta 20—30 állat esik a csapás áldozatául, mely miatt a mezei munkákat sem lehet folytatni. Mint a „Temesv. Ztg.“ írja: Lugoson is mutatkozott egy egész raj e kártékony rovarokból, azonban az épen fuvó éjszakai szél által elűzettek. —

Vidéki gazdasági tudósítások.

Szathmár- és Szilágy megyékből, május 9. Oly nagyszerű tél után, mint minő vidékünkön volt, a legmerészebb remény dagasztotta gazda-közönségünk keblét; a gazdag hótakaró alatt bizton reményeltük, hogy vetéseink a legjobban fognak kitelelni és ezen remény igazolta is magát annyiban, hogy midőn martius elején a hó olvadni kezdett, mindenütt szép zöld színben mutatkoztak e vetések. Annival nagyobb volt azonban levertségünk, midőn egy pár éjjeli száraz fagy után a rozs-vetések mind jobban és jobban szárad-

tak el s bár egyelőre azzal biztattuk magunkat, hogy egy jó eső után majd kiujulnak, végre is szomoruan kellett tapasztalni, hogy több, mint fele kiveszett.

Ennek oka nézetem szerint abban leli magyarázatát, hogy a száraz ősz miatt vetéseink többnyire gyengén mentek a télnek s a meleg hótakaró alatt annyira el lettek kényeztetve, hogy mldön hirtelen nagyobb hideg érte, nagyrészt kivesztek. Igazolja állításomat az is, hogy a korán és erőteljesebb talajba vetett rozs minden baj nélkül kitelelt, valamint a báza is a legszebben diszlik, mert ennek a meleg hótakaró előnyére szolgált, mint oly növénynek, mely a meleg telet inkább kedveli, mint a száraz hideget s tanulság belőle az, hogy a mennyire lehet, igyekezzünk korán vetni, hogy vetéseina megbokrosodva menjenek a télnek.

Röviden összevonva a vetések állása következő: buza, repce kitünő; rozs általán silány, alig $\frac{1}{3}$ terméssel biztat, a tavasziak közül zab és árpa szépen keltek, a törökbuzavetés kevés kivételével bevégződött s a mai nap esett szép sűrű eső után remélhetőleg ezek is szépen indulandnak a tenyészetnek. A gyümölcsfák a leggazdagabb virágözönnel fakadtak, a szőlő pedig bősüretét ígér, mi ha minőségileg is a jobbak közé tartoznék, némi kárpótlást nyújthatna az elmúlt több rosz-termő évekért szőlősgazdáinknak.

Barmaink általán jól teleltek, a takarmányhiány azonban a hosszú tél után több előre nem számító gazdánál érezhető volt. A sertések sokat fogyasztottak s áruk oly alant áll, hogy a kik kénytelenek voltak eladni, az elfogyasztott eleség árát sem kapták meg.

A pénzhiány mint általán az egész országban, itt is nagyon érezhető.
(Fm. Érd.) D. S.

O-Rodna, 1878. május 15.

Szokatlan nagy hőtömegeink reményen fejlőd hamar és vízárások nélkül olvadtak el, úgy hogy ápril közepén dombos helyeken zab alá, törökbuzára a Szamosvölgy lapályosabb részein pedig ápril végefelé a szántást meglehetősen indítani; ez utóbbi jelenleg bevégetéhez közel áll. Ápril 20-ka óta lanya kedvező időjárásnak örvendünk, május 9-én éjjel azonban hó esett, minek következtében három napi érzékeny fagyunk vala, mely azonban a gyümölcsnek nem ártott. A méhészetre néhány napi kivétellel kedvező vala az idő eddig, de erre valamint a vetéseknek a meleg eső igen nagy szükség lenne. Marha áraink mártius óta változatlanul ugyan azok.

Miálovich Győző.

Toroczkó, 1878. május 20.

A május 11-ki dér itt is ártott, névezetesen a paszulynek, de nem tette egészen semmivé csak részben forrázta le. A törökbuza még nem volt annyira kikelve, hogy árthatott volna a fagy s ha egy kis eső lenne azonnal lehetne kapálni, sőt egyes helyeken kapálnak is. A gyomlálás foly; a szárazság folytán a gyom sem szaporodhatott el, de azért a keveset is kigyomlálják. Gyümölcsfáinkon van hernyó is, de nem sok. Erdeinkben sok bükk és tölgy makk mutatkozik s ha valami jég le nem veri jól megpötolja a gazdákat a sertés tartásban. Marháink, disznóink egészségesek; semmi betegség elő nem fordult köztük. Vetéseink a legszebben mutatkoznak, ezeknek oem ártott a szárazság.

Zsákó János.

Kolozsvár, 1878. május 22.

Tegnap délután 2 óra tájt volt május 9-ike óta az első esőnk; előbb csak kevés, estvefelé több. Tegnap még csak készülődött, ma már reggeli 8 órán kezdve hull az áldás. Nsgy szükségünk volt rá, mert kerti veteményeink, tavaszi vetéseink már is szenvedtek a szokatlanul tartós tavaszi szárazságtól.

r.—l.

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Beszterce, Brassó, Cs.-Szereda, Deés, Déva, Erzsébetváros, Fogaras, M.-Vásárhely, N.-Enyed, Segesvár, Szamosujvár, Torda és V.-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest pontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 800 kr., leütve a tizedrészt, 80 krt, magrad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

Hirdetések.

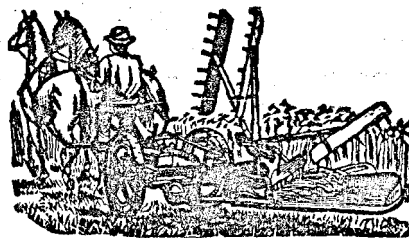
Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig 5 és 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölök, bővebb felvilágosítással készséggel szolgálok. Bekeblezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(6) (18—26)

Voith Gergely,

Kolozsvárti, párisuteza, 19. sz. saját ház.
(Értékezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1—4 óráig)

Friedländer és Frank

(25.) Bécs, III. hintere Zollamtstrasse (4—8.)

ajánlják és felelőség mellett szállítanak a közeledő évad alkalmára:

1. „Champion” kombinált kaszáló és arató gépeket.

2. Amerikai szénagyűjtőket, egy lóra, 54 hüvelyk átmérőjű nagy kerékkel.

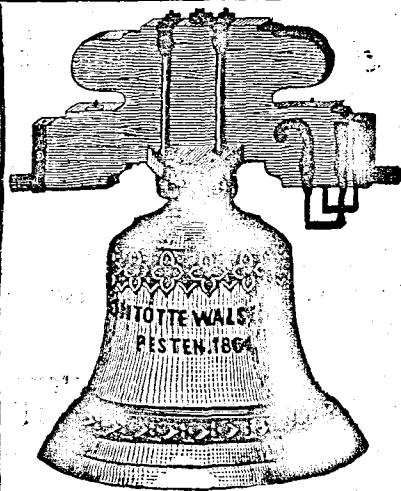
3. „Richardson” amerikai szénaforgatókat és burgonyarakó gépeket.

Rendeléseket átvész és legezelszerűbben eszközölök ugyanök SUCHAN VENCZEL gépész Kolozsvárti, kül-magyar utca 42 sz.; ki minden nemű gépeket igazításra átvész.

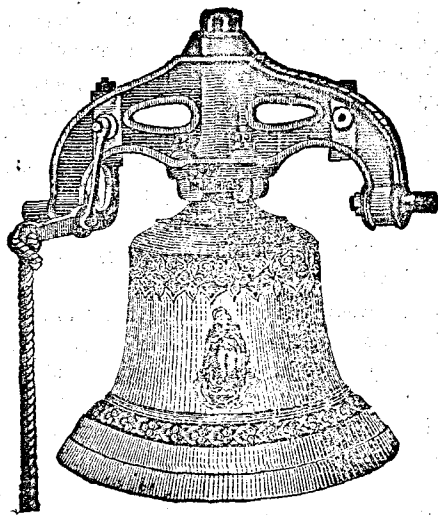
Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Tömlő-orsók, kovács-fúvók, takaró-ponyvák, tized mérleg és súlyok.

kerfi- és kézi fecskendők, tüzi vedrek, pemeték, toló- és mászó létrák

Harangok
fa és vaskalappal.
Tűzoltó szerelvények.
Borlehuzó gépek
teljesen felszerelve.
Gummi és kender
tömlők, gummi kö-
penyek.
Szivattyus és házi
kutak, azonkívül

rugany-mérga és guttaperga áruk minden czéflra, nevezete-
sen lapok, szelentyűk, zárkarikák, zsinórok

szerelő és javító műhelye; elvállal kutak, gépek és vízvezetések berendezését és javítását (21-52.) (3.)

WALSER FERENCZ első magyar gép- és tűzoltó szerek gyára, harang és ércöntöde Budapesten,
fiókraktár Kolozsvártt, bel-monostor utca 12. szám.

villanyos házi és szoba-távirádák, vezetékek tűzoltó egyletek részére

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
Á r a k r a j e z á r o k b a n											
Beszterce	febr. 27.	840	650	—	—	300	625	240	75	300	28
Brassó	mart. 15.	950	700	615	570	285	530	220	130	360	36
Csik-Szereda	april. 24.	1025	800	665	575	350	620	280	100	170	28
Déa	maj. 14.	840	780	540	—	240	540	300	100	200	40
Déva	dec. 23.	1100	700	950	—	860	720	260	180	220	36
Erzsébetváros	mart. 16.	900	700	675	—	350	600	300	160	300	34
Fogaras	jan. 25.	900	880	720	—	300	600	220	130	350	34
K.-Fehérvár	maj. 18.	900	816	690	—	326	636	395	180	310	42
Gy.-Sz.-Miklós	maj. 18.	1000	775	630	600	275	600	165	95	—	32
Kolozsvár	maj. 23.	780	—	618	—	260	618	220	140	300	40
H.-Vásárhely	mart. 25.	900	750	650	560	325	650	300	100	350	34
Hagy-Enyed	jan. 24.	850	675	550	—	280	525	240	80	180	32
N.-Szében	maj. 21.	880	750	660	600	320	650	190	110	320	37
Segesvár	febr. 21.	930	700	650	—	280	600	150	90	180	32
Sz.-György	maj. 20.	900	800	620	500	320	540	250	150	250	36
Szamosújvár	febr. 11.	930	675	605	—	260	640	360	70	400	30
Sz.-Régen	maj. 16.	850	650	675	—	267	700	270	150	210	34
Sz.-Udvarhely	maj. 14.	1000	800	750	—	300	650	180	40	200	28
Torda	jan. 27.	850	700	650	400	250	550	250	36	320	36
V.-Hunyad	mart. 30.	920	800	720	—	300	620	180	100	200	36

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelő minden külön díj nélkül teljes szerint akarhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-24 1-30 1-36 1-42 1-52									
	széri hirdetésnél									
	fizetendő forint									
1/15 v. egész oldal	8	24	45	85	120	160	180	200	220	260
1/16 v. fél „	4	12	23	43	60	80	90	100	110	130
1/16 v. negyed „	2	6	12	22	30	40	45	50	55	65
1/16 v. nyolczad oldal	1-50	4-50	8	12	16	22	24	26	28	33
1/16 v. tizenhatod „	1	3	4	6	8	11	12	13	14	17

Ezenkívül 30 kr. bolyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.